

№ 25. 1925/26.

4.—

22. II. 1926.

# COMEDIA



Мила Поповић-Мозингер креирала је главну улогу у Лехаровој оперети „Клокло”, у загребачком Тушканцу.

Mila Popović-Mozinger kreirala je glavnu ulogu u Leharovoj opereti „Kloklo”, u zagrebačkom Tuškanцу.

# Сомоедија

излази сваког понедељника. Главни уредник **Никола Б. Јовановић**. Власник Издавачко Удружење „Илустрација“ — Београд, Косовска 11.

## ШИРЕЊЕ ВИДИКА

### Разговор са г. др. Ранком Младеновићем о његовом последњем путу у Праг због узајамних гостовања и о енергичном раду, да и београдски театар уђе у круг сфера великих европских позоришта

Немојник управника београдског Народног Позоришта, г. др. Ранко Младеновић, вратио се са свог пута у Праг и Братиславу. Успут је додирнуо и Беч, велики европски центар театара и музике који, као што ћемо видити, интересује и нас у овом тренутку.

Пут генералисог секретара престоничког државног позоришта био је диктован потребом да и београдско позориште ступи најзад у једну тешку везу са првим европским театрима, па тај начин што ћемо ми иностранству говорити о нама језиком којима разумљивим и тако да нас разумеју. Напокон, позориште је моћно средство за пропаганду, кроз идентичне интересе и настојања, уметничке и културне, који иду из једног центра у други, и свуда добијају своју специјалну физиономију, па је добро да се и наш лик и отисак што чешће види у интернационалној театрској галерији, која је приступачница свету од многих других.

Београдско позориште и његова публика — а ми смо престоница — личе на једну лепу и спретну модерну онсерваторију, која има најмодерније апарате и методе, зна шта се ради у свету, јер има доводне жице са свих страна, али нема ниједне одводне жице и никад не може да пошаље ниједан подatak о своме интензивном и културном раду: за нас просто не знају у великому свету и не воде рачуна о нама.

Г. др. Младеновић имао је да учини први озбиљан корак у свет у корист нашег позоришта, јер оно неће вине да буде Робинзоново острво које би по каткад описао какав смели морепловач, или оаза у културној Сахари. Престоничка сцена ове земље нема потребе да се срамежљиво крије испред цивилизованега света, јер томе свету може и она да каже коју своју реч, и да се афирира у томе друштву. За сада је доста и толико: афирирати се, одржати се, не потонути. И што гушће испреплетати своје интересе са интересима великог света и наша настојања са тенденцијама којима греде човечанство: кроз узајамност и солидарност обогатити и себе и културно човечанство. Кроз словенску узајамност, разуме се, па првоме месту.

И „Комедија“ је прилично досад урадила, и неће рећи не скромност кад каже да је деловала пионирски у томе правцу. Сликам, позоришна илustrација, је начин најприступачнији Европи, и тамо се о нама прилично сазнало. Нарочито у словенском свету. Са приличном сатисфакцијом напомињемо, да би они о нама знали још и више да су, као Београд, имали своје позоришне листове већега стила, као ми *Комедија*, јер се изменљивањем примерака неодоливом нужношћу ствара узајамност. Они их тек сад почињу да добијају, и Пољска — о којој наша публика зна толико кроз *Комедију*, и Чехословачка. Акција г. др. Младеновића пала је у згодни час.

### Г. др. РАНКО МЛАДЕНОВИЋ У ЧЕХОСЛОВАЧКОЈ

Узајамни односи између Чехословачке, Пољске и Београда развијају се, констатовао је са сатисфакцијом и културним задовољством генерални секретар престоничког театра. А сад сам и сам тамо ишао — до Прага и Братиславе — да испитам реалности и да се, на основу њих, почне једна иницијатива културних манифестација које су нам толико потребне и толико драге. Тако, па пример, склоњен је уговор с г. Недбалом, познатим чешким композитором и директором братиславског позоришта, да се да његов интересантни балет *Од бајке до бајке*. Уједно, г. Недбал би дошао до Београда, да сам диригује свој балет, и то би се спонтано, самом природом ствари, претворило у једну културну манифестацију словенске узајамности. Текст за овај Недбалов балет написао је г. Новак, бив. чехословачки министар, па је и он изразио жељу да дође у Београд и пријужи се изливима срдачности.

### Г. КВАПИЛ ЈЕ ОДУШЕВЉЕН

У Прагу, г. Квапил, директор Винохрадског театра, просто је ентузијазмиран за узајамна гостовања.

— А шта је са г. Хиларом из Народног Дивадла?

— Г. Хилар, приметио је г. др. Младеновић с извесном потом резигнације у гласу, — прилично је резервисан према овом узајамном културном раду. Уосталом, управа Народног Дивадла је пред личним променама, те су можда и овде разлоги са којих људи који данас стоје на челу устанаке неће да узимају обвезе, које нова управа можда не би остварила онако како су стипулиране.

— Узајамно гостовање, прихватио је г. др. Младеновић прекинуто своје саопштење, — заинтересовало је чак и министре спољних послова обајих земаља. Постоји исправдано уверење у театрским и политичким круговима да ће г. др. Бенеш, који је вазда био за што веће продубљивање веза, с једне стране, и г. др. Нинчић, с друге, помоћи да се добију материјална средства која су потребна да се ова узајамна гостовања дочично остваре.



Д. Ф. Захарова, чланица Велике Опere у Москви, као Аида. У истој улози гостовала у Београду, као и у „Борису Годунову“ и у опери „Кармен“.

D. F. Zaharova, članica Velike Opere u Moskvi, kao Aida. U istoj ulozi gostovala u Beogradu, kao i u „Borisu Godunovu“ i u operi „Karmen“.



Страхиња Петровић у „Књижничару“ у загребачком Тушканцу.

Foto: Tonka — Zagreb

## РЕПЕРТОАР УЗАЈАМНИХ ГОСТОВАЊА

— А шта бисмо ми једно другом показали?

= Чеси су понудили до они гостују са Војновића „Мајком Југовића“ и са једном домаћом драмом од њиховог класика Јирасека. Наша трупа пак приказала би Чесима једну нашу класичну драму и једну домаћу оперу, енвентуално „Сутон“. Г. Шеба, чехословачки пославник у Београду, је зато, да се шире прашки кругови заинтересују за нашу народну музику, и да се да „Коптана.“ Уосталом, детаљи ће се још утврдити дефинитивним споразумом између управа.

— А када ће се остварити овај лепи сај?

= Вероватно у другој половини априла, а гостовања би била истовремено: Београђани у Прагу, а Пражани у Београду. Само што би наша трупа кренула нешто раније, јер би нашем прашком гостовању претходило наше гостовање у Братислави и у Брну.

## КАКВИ СУ ЉУДИ, ТИ ЧЕСИ?

— Чеси су одувек били паметне главе и трезвени људи, али какви су то људи иначе? Срце, и душа, мислим?

= Дивни! Дивни су то људи! Недбал па пример! Да је он један од најсимпатичнијих музичких људи не треба ни говорити, и поред све његове корпулентности која франира и не би, сама по себи, давала много музичких линија. Дошао сам му у 11½ сати ноћу и он је већ спавао. Дигао се сместа, провео ме кроз салон, у спаваћу собу, где смо разговарали. Ту су му сви прозори и врата укращени тракама са лаворових венаца које је добио на простору од Прага до Барселоне. Тако овај диван човек одмара своју неуморност на лаворовима...

... По обављеноме послу говорили смо о свему и свачему. И о мађарском чатпису на театру, који блиста поред ческог. И једно „шта чекате“ са моје стране, или тако што. А он, духовити г. Недбал:

— Па ми чекамо да ви дођете и скинете тај мађарски чатпис!

— Какав је г. Квапил?

= Он је сав у плановима о изграђивању узајамних веза. Он ће ових дана поднети чак и нашем прашком посланику г. Нешићу један детаљан план о уметничкој узајамности између нас и Чехословачке.

## УСПУТ У БЕЧУ

= Беч све више постаје онај стари центар интензивног уметничког живота, који је био и пре рата. Од 1922. г. постоји огромна разлика! говорио је г. др. Младеновић своје утиске о граду на горњем Дунаву, где се и сада задржао, успут.

— Па ипак сам научио да ви тамо иште били само успут, него да сте свршавали и разне послове...

= Па да... На пример, посетио сам младог тенора Крсту Јанчића, нашег стипендисту босанца, који сад тамо студира „Гесма“ и „Онегина“, а готов је с „Риголетом“ и „Госком“ на талијанском. Овом младом човеку је сада око 25 година.

— И још?

= Па... наш посланик у Бечу утвачава једно гостовање наше опере у бечкој опери...

— Шта, шта? У Фолксопери, је л' те?

= О не, господине. То не, већ у „Штатсопери“, у Државној Опери, бившијо „Хофопери“.

— Ја бих им дао „Бориса“, који је код њих спреман с помпом, али никог није убедио...

= ...Макар и „Бориса“, осмехнуо се г. др. Младеновић, не хотећи да говори још о ствари која није потпуно свршена.

— И још?

= У Бечу су ми много хвалили млади сопран, Јулију Нейшовић, нашу Српкињу, која је сад свршила конзерваторију. Сад је траже за Европу. Кад сам јој ја понудио да преговарамо, одговорила је та госпођица: „Нећу за Балкан“...

— И још?

= Млади композитор, наш Србин, г. Степањов, понудио ми је своја два оперска дела за нашу оперу. Он је већ познат у Бечу са својих концерата. Па... видећемо...

— Још? Има ли још?

= Па... било би. Преко редактора г. Химелбаха у Бечу, ступио сам у преговоре са чувеним Керером, главним уредником берлинског позоришног листа Das Theater, да се цео један број тога листа посвети раду југословенских централних позоришта, а сам г. Химелбах одржаће у Бечу представање о нашој позоришној уметности: „Europäische Einflüsse auf die südslawische Kultur“ и „Wie kann die Kunst der Südslawen Europa befruchten“ (Европски утицаји на југословенску културу и како може југословенска уметност оплодити Европу). Овај југословенски број Das Theater-а одштампаће се посебно, а ми ћemo ових дана послати материјал у уредништво. За Француску, париску „Комеди-у“ припремљен је већ цео материјал. А у Бечу понудио ми се редактор талијанске „Комедије“ г. Бони, да приредимо један специјални југословенски број.

## ХУДОЖЕСТВЕНИЦИ У ПРАГУ

— Још?

= Мислим да ће за данас бити доста! насмејао се г. Младеновић. Оставите што и за други пут. Има, има још интересантних ствари...

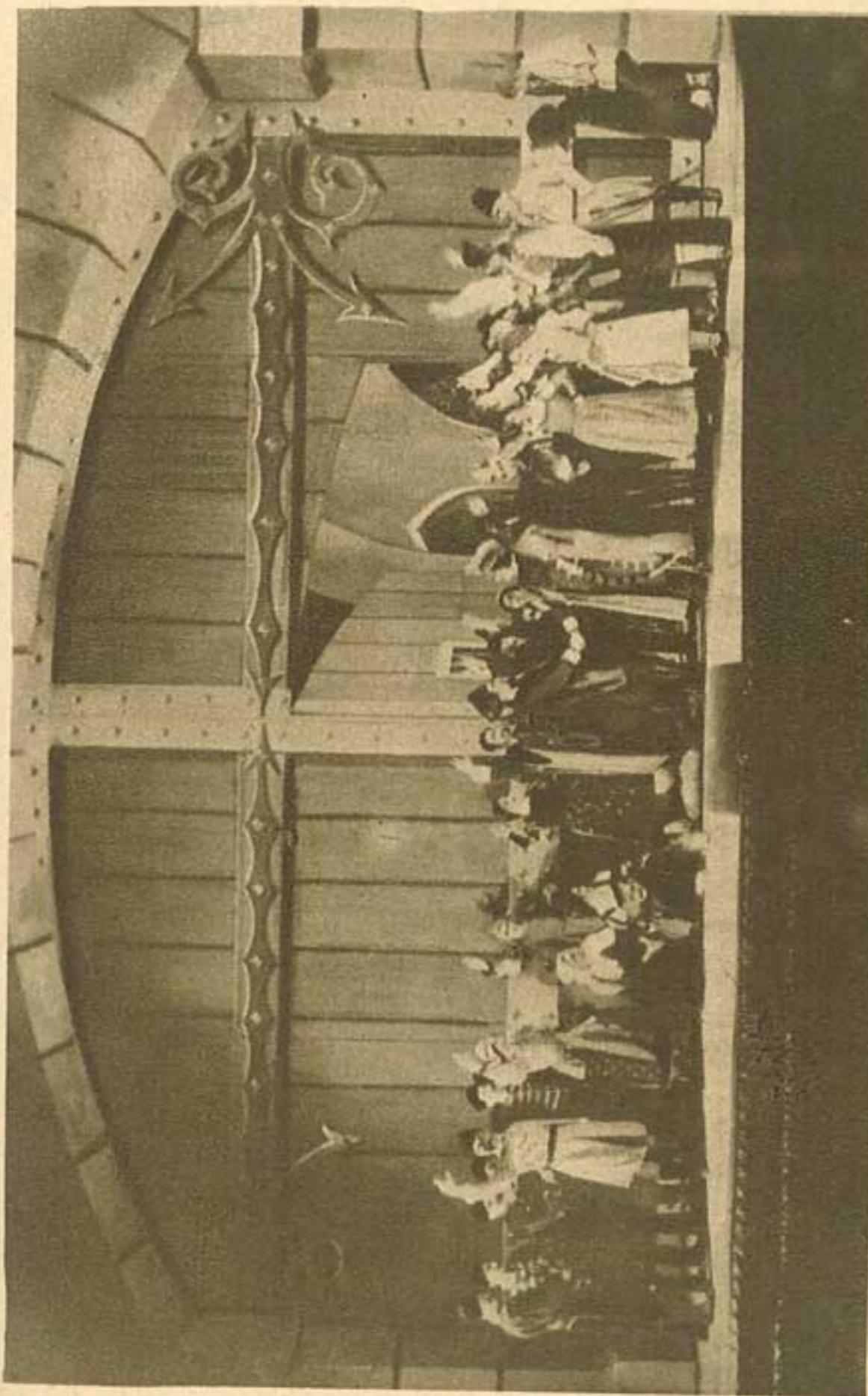
— Например?

= Па... у Прагу сам се видео са художественицима и споразумели смо се, да они у Мањежу даду овог пролећа по-



Tijardovićeva opera "Mala Floramka" u splitskom Narodnom pozorištu. Prvi čin, scena izbora kralja: Kraljica "Floramka" (g-đa Zlatka Radica) i kralj Mirko (g. Noe Matošić).

— Foto „Olympia“ (P. Ruljančić), Split —



Драматизован роман Августа Шавоос „Златогорово злато“ у загребачком Казалишту. Представа за народ.  
— Foto: Atelier Tonka, Zagreb

ред свог старог репертоара, нама већ познатог, као своју премијеру Острорскога „Сиромаштво није грех“. А дотле, шаљу тонао поздрав београдској публици и труши. За то су ме нарочито молили.

П. Ј.

Балет**Почетком идућег месеца**

У почетку месеца априла даваће се у београдском Народном Позоришту један од најстаријих француских балета: *Жизел*, балет Адама у два чина. Кореографија г. Фортуната, декор и костими г. Фромана.

Соколство и дилетантанизам**Бецићево вече у Загребу: „Лајтманушка депутација“**

Хрватски Соко има своју културно просветну секцију, којој је позоришни дилетантанизам један од прихадаца. У последње време тај рад је интензивнији, понеко се иницијативом загребачког Хрватског Сокола Вилзоновог и у провинцији шири тај позоришни дилетантанизам. Самим „Вилзоновима“ иак уступило је загребачко Казалиште Тушканца за овакве представе, којима је тајденција (цитирајмо цитат „Хрв. Позорнице“):

„Будети смисао и разумевање за драмску уметност уопште — а хрватску народну драмску уметност напссе —, изнапањем дела заслужних хрватских народних писаца и књижевника, чувајући их тако од заборава и освежавајући успомену на наше народне културне раднике. Кончно приказивањем подесних дела упознавати млађу генерацију са животом хрватског народа у прошлости, освежавајући при томе успомену на важне епизоде народног живота и традиције.“

У нетак, 19. о. мца, приређена је таква једна вечер, посвећена успомени *Ферде п.л. Бецића*, поводом десетогодишњице смрти орог научитанијег хрватског писца. Уз конферансу даље соколски дилетанти и Бецићеву шаљиву игру „Лајтманушка депутација“.

Ово је пребитна хумористичка новела приликом прославе 70-годишњице и 40-годишњице књижевног рада пок. Бецића, приказана 12. фебруара 1914. г. у Народном Казалишту, где је доживела за оно време неочекивану успех.

„Лајтманушка депутација“ је верно огледало прилика из живота крајишника око 1848—49. год., дакле време револуције у Европи и „мађарске буне“ у нашим крајевима.

Мила гошћа**Дарја Фјодоровна Захарова**

Последњу Аиду, последњу Марину Мишић и последњу Кармен певала је у београдској опери гошћа из Москве, г. ћа *Дарја Фјодоровна Захарова*, активна чланица московске Велике Опere, толико активна да јој за тамо важи и пасош и антајман још шест месеци. Вечери које нам је она зачишила својом песмом спадају у чиста уметничка уживања, блистава као суза између Београда и Москве. И песмом, и глумом.

— Како су Вас пустили до нас, госпођо?

— Шашто да не? Пуштају одмах, чим је реч о пропаганди домаће уметности у иностранству и дају пасош, само не дуже него за шест месеци. Ја сам отпутовала из Москве 25. јануара о. г., али сам пре тога, од октобра, била на турнеју у Харкову и на Кавказу, — јер ми, уметници са великих државних позорница, путујемо врло много. Ми морамо да путујемо.

— Пропаганде ради?

— Њет. Заработка ћењги!... Да зарадимо новаца! осмехнула се она некако резигнирано, по руски тихо и срамежљиво, — цела једна иронична песма компромису између чисте уметности и сувре збиље живота. Такво је сада стање; сад сваки мисли само о томе где ће се боље пласирати и ко боље плаћа. Материјалне брите прогутале су интерес за све остало.

— Осим за уметност?

— О, да. Срећако... осим за уметност, — рекла је ова чланица *Сорабиса*, професионалне организације „Сојуза радников искуства“ (сајза радника уметности), којој припада обавезно сваки *припадник сцене*, који је отишао на позорницу.

— То значи да сте ви тамо, па оној страни Европе, гладни? Управо онако како се пише у новинама...

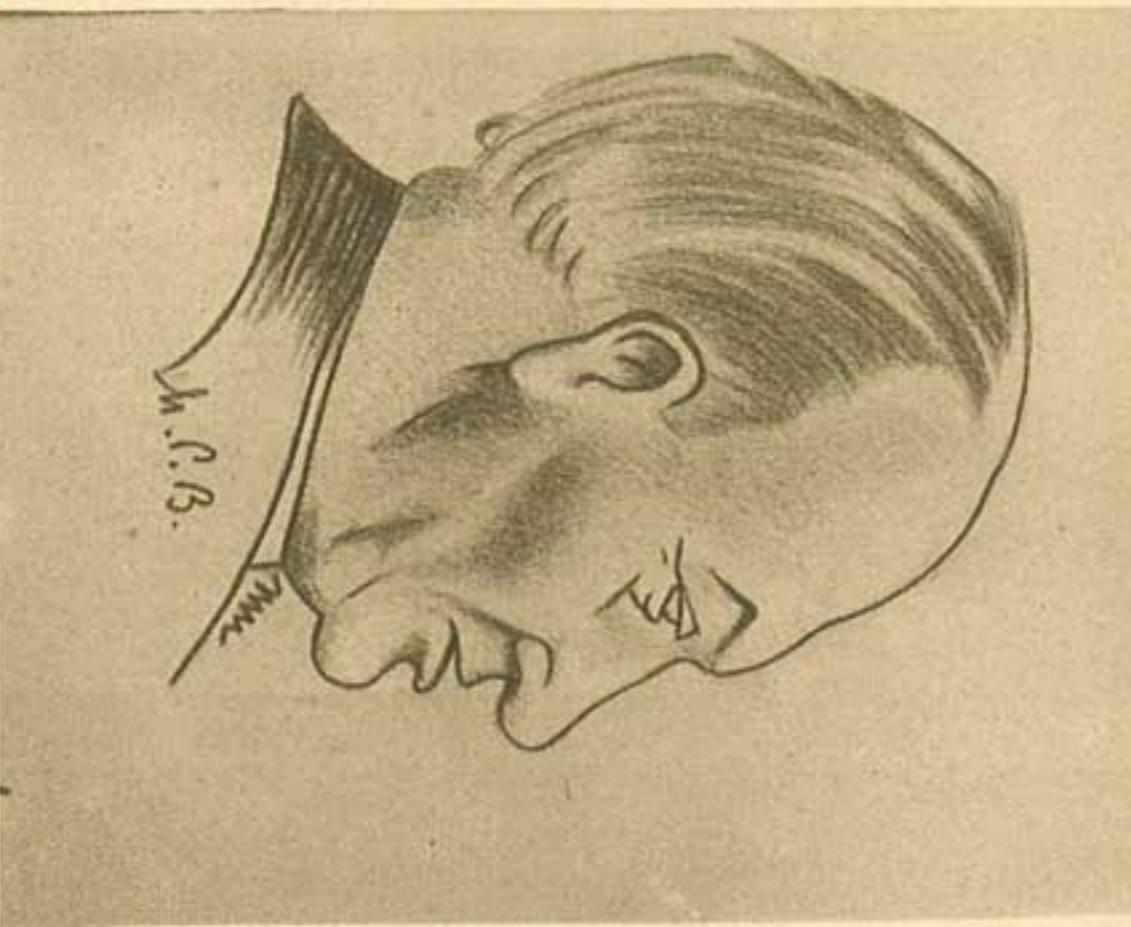
— О не. Ми смо чак и пресити. Животних намрница колико хоћете. Маса свега и свачега. Али је скупоћа невероватна. Толика, да иако нисмо гладни, ми смо неодевени. За једно и за друго не достиже. Скупоћа је велика, и беспослица.

— Зар и код глумаца?

— Па код нас сезона траје само шест месеци, а друго попа године морамо живети од уштеда или похи на турнеје. Плате су, у ствари, велике али, као што видите, морају се распоређивати во два месеца, тако да, у крајњем резултату, ипак глаглујемо по месец — два.

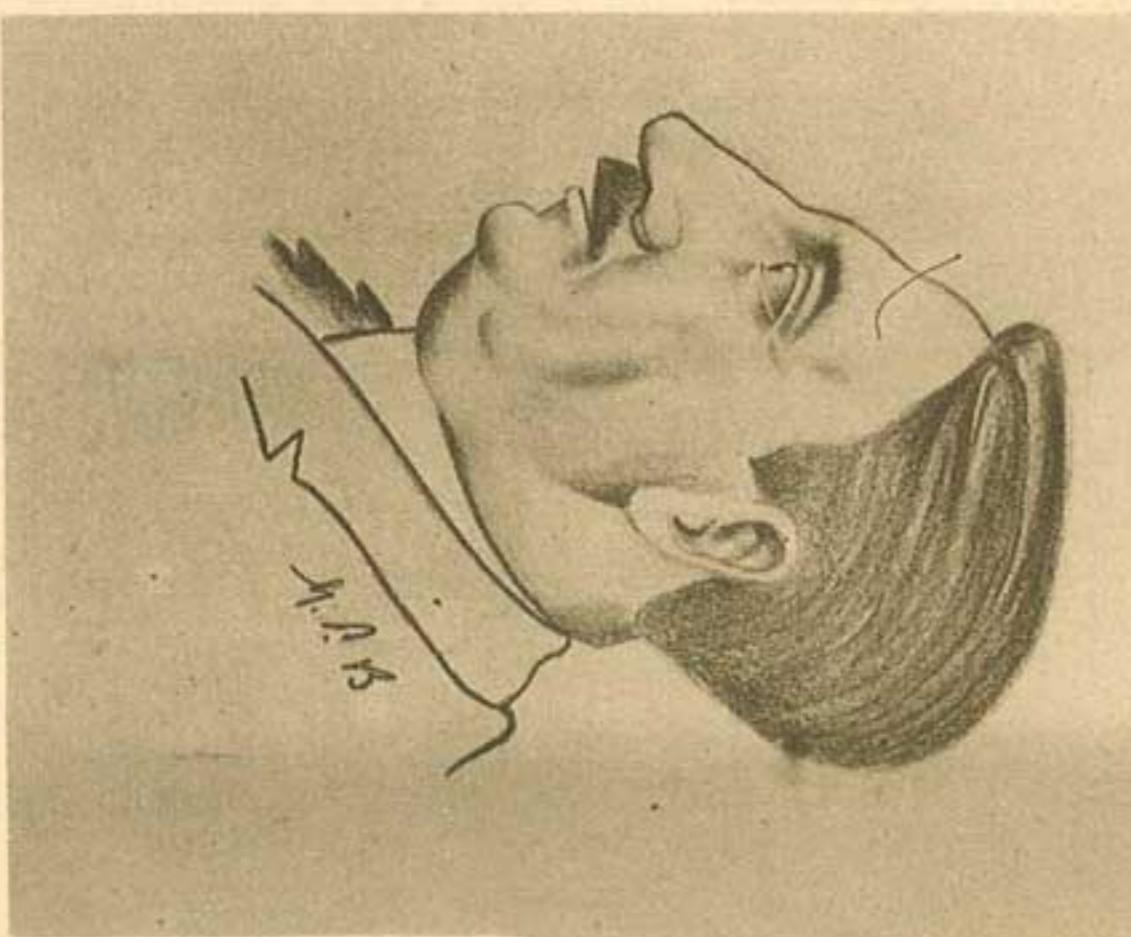
— Па колике су ваше плате, уметника вашега ранга?

— Две стотине долара месечно. Толико имају Маргарите и Бориса, док мали неки глумац, носилац споредних улога, има својих 50 долара. Као што видите сада је релација између старова и скромних радника уметности много повољнија у корист последњих или, тачније, далеко неповољнија по „прваке“



Са премијере комада „Многаја љета“ у београдском Народном Позоришту: 1. Гинић, редитељ и 2. Душан С. Николајевић, писац комада.

Прегл писаљком Милоша Р. Вујковића, сликара, Београд.



Sa premiere komada „Mnogaja ljeta“ u beogradskom Narodnom pozorištu: 1. Ginić, reditelj i 2. Dušan S. Nikolajević, pisac komada.



Жилијета Алвиј, чувени виртуоз на челу, Juliette Alvin, čuveni virtuož na čelu, koja je koncertovala са београдском филхармонијом у Народном Позоришту. Je koncertovala sa beogradskom filharmonijom u Narodnom Pozorištu.

Foto: Henri Manuel — Paris

нега раније, када смо имали однос између 18.000 и 1.800 рубала годишње плате. Разуме се, овде је реч само о државним позориштима. У провинцији су плате много веће, и па приватним позориштима. На пример, Украјинска Државна Опера у Харкову плаћа 350—400 долара својим првацима. Па су тамо и хонорари за гостовања велики, и ми гостујемо. У границама земље и у иностранству. А и нама долазе и односе силне новце странци, нарочито диригенти. Ми немамо својих диригената. Стари Сук у Великом Позоришту, још један или двојица осим њега, — то је све. И зато долазе немачки диригенти на гостовања и односе силен новац, а ми се на њих љутимо. Јер они имају веза...

— Како раде московска позоришта?

== У прошлој години стање је било катастрофално, приход никакав или готово никакав...

— Узрок?

= Тешко је рећи. Јер уметнички, то вам наглашујем са стечаним задовољством, ми врло високо стојимо. Него биће текак живот, нарочито публика. Нарочито тежак живот. Сад јошак боље, знатно боље. Код вас зацело тога нема: увек смо *абонмане*.

— Код нас нема, госпођо, јер ми за то немамо потребе. Али Загреб пуни кућу и одгаја публику аборном...

== Јест, јест, и у Москви су сад аборни створили одличну гостету. Код нас се сад у позориште иде на кредит...

— Пардон, пардон, госпођо. Аборн не значи кредит, бар код нас ће. То је претплата за више представа унапред, и за то је јевтиније. Загreb има неколико врста аборна, све јевтиније и јевтиније у колико је комад старији. Али кредита у позоришту нема.

== Е, видите, код нас га ипак има. То биваја тако да, па пример, установа узима књижицу карата за своје чиновнике и гарантује исплату кад се блок иссрпе. У ствари, кад год се који чиновник послужи картом, благајник бележи и, после, 1.000 у месецу, одбије при исплати плате. Ето, тако се у Москви иде на кредит у позориште, и тај се кредит много тражи. Иначе, свет не би ишао у позориште, јер чим се прими плата, нестане је за дан — два, и сви смо ми тамо без новца...

\*

Молим госпођу за извиђење што сам почeo са материјалном страном питања која сам јој, тако љубазној, поставио. Та питања нас највише интересују, кад је реч о Русији из које она сада долази. Оно остало, и главно, о уметничким приликама тамо оставио сам за идући број: о томе ко је она, шта пева, где пева, каква је уметност тамо где пева и какви су уметници, и каква им је публика, и како им изгледа позоришна штампа и критика.

Материјалина питања сада највише интересују свет и у нематеријалним стварима. Јер, нека запитају ма ког уметника и ма где, зашто је кренуо на турне, одговориће: „Концертрироваћ”, а зашто „Концертрирати”: „Зарабитиваћ ћењги!”

Само што то неће бити па 6 месеци у другом свету.

А за нас боље: дуже ћемо је имати у својој средини. До краја сезоне, чини ми се.

И већ се тринут представила београдској публици. Да видите, није више ни гости.  
H. J.

#### Гостовање

#### Г. Никола Зец у Београду

Дозвајемо да је закључен уговор са нашим уметником г. Николом Зецом, басистом бечке Државне Опere, за једно његово гостовање у првој половини априла. Г. Зец ће певати *Каролина у „Јевреји“*, *Дон Базилија у „Севиљском берберину“* и *Мефиста у „Фаусту“*.

#### Припремање премијере

#### „Света Јованка“ од Бернарда Шоа

Половином марта даваће се у београдском Народном Позоришту „Св. Јованка“, која је дигла толику прашину у целом свету. Загреб ју је давао крајем прошле сезоне у режији г. дра Б. Гавеле. Код нас режира ову *хронику у шест призоре с епилогом* г. Мих. Исајловић, који већ врло вредно ради на спремању ове ствари енглескога писца, од кога смо у Београду до сада видели „Пигмалиона“ и „Бајоловог ученика“.

Света Јованка је први пут одиграна од позоришне трупе Гајд у Гариковом позоришту у Њујорк-Сити, 28. децембра 1923. г. са мис Винифред Ленихен у насловној улози. Успех је био огроман. 3. марта 1924. г. изашао је на позорницу „Еманујел позоришта“ — куда се преселила „Св. Јованка“ услед свог прегелог успеха — опуномоћени министар Француске г. Гастон Јибер, да после V слике пред мис Ленихеновој златну медаљу Јованке Орлеанке, коју је претходно осветио католички кардинал Ромен Фај. Ова златна медаља била јој је дата у знак захвалности што је својом интерпретацијом тачно дала духовну карактеристику Жаке Д'Арк.

Ову медаљу понели су пре славне глумице: пана Пије XI, маршали Жофф и Фош, г. г. Понкаре, Вивиани, генерал Гуро, адмирал Ле Бон, и г. Кроазо, председник општине у Блоа.

## Nevenka Vincens-Barlović

koja je 1922. g. debitirala u Beogradu, postala redovan član i, posle četiri meseca, prešla u Osijek, gdje je u Narodnom Kazalištu kreirala ove uloge



1. Kor-delija  
(Lear). —
2. Lenor-mandovi  
„Promašeni životi“ (I. slika)
3. Zuska u Lange-rovoj „Devi kroz ušicu igle“.



1. Корделија у Шекспиром „Краљу Лиру“.
2. У Ленормановим „Промашеним животима“ (I слика).
3. Зуска у Лангеровој „Деви кроз ушицу игле“ (П. чин).
4. Елиза у „Пигмалиону“
5. „Прома-шени же-воти“ (13 слика).



Atelier Varnai



L  
e  
n  
o  
r  
m  
a  
n  
d  
o  
v  
i  
„Promašeni životi“ (13 slika)



Atelier Varnai



Elizza u  
„Pigmali-  
onu“

Премиера *Св. Јованке* у Лондону била је 26. марта 1924. у Нью-Гиетру, са мис Сибијом Торидајковом у улози Јованке. Успех у Лондону није био ништа мањи од успеха у Њујорку.

У току 1924. г., са не мањим успехом, комад је извесен пред берлинску публику, па у другим већим градовима Немачке, затим у Бечу са г-ђом Бергнер у насловној улози, па у Русије...

Париз је Шоову *Свету Јованку* видео први пут 28. априла 1925. г. у „Театр-дез-ар“ са дивном Рускињом Јудмилом Нилоев као Јованком. У Загребу је „Св. Ивану“ интерпретирала г-ђа Вика Подгорска, која је за то добила лепо писмо од духовног аутора. Ми смо га репродуктовали у једном од прошлих бројева.

Бернард Шо дао је својој „Светој Јеванци“ дугачак и леп предговор, који је врло пријатно знати, ако хоће да се до краја схвати ово чудно дело енглеског писца. Ми ћemo докети извесне одломке тога предговора. Почињемо одмах.

### I. ПРАВА И ТОВОЖЊА ЈОВАНКА

Жан Д'Арк родила се око године 1412. у једном селу у Богезима. У 1431. спаљена је као јеретик, вештица и чаробница, затим рехабилитована, до извесне мере, у 1456. Назvana Достојном 1904. године, прогланена је за Блажену 1908. и, најзад, канонизована као светица 1920. Она је најзначајнија светица ратница хришћанског календара и најчудније створење међу екцентричним величинама средњег века. Иако врло побожна и доказана католичкиња која је пројектовала чак и крсташки рат против хусита, она је, у ствари, била један од првих протестантских мученика.

Она је, исто тако, била међу првим апостолима национализма.

Она је, исто тако, била прва која је у Француској, прва применила, у рату, реалистичке методе Наполеонове, које се веома разликују од оних којих се држало ритељство њенога доба, које је терало спорт и ваздух у потрази за сткушима. Она је била пионир рационалног одевања жене. Одбијајући да се помери са специфичном судбином жене, она се одевала, ратовала и живела као мушкари, исто као и шведска краљица Христина, после два столећа, а да и не помињемо витеза д' Еон и безброј ненознатих јунакиња, које су се облачиле из мушки, да би могле служити у војсци и у морнарици.

Чинjenica стоји да је она успела да себе наметне свима тим начинима и с таквом снагом, да је постала позната у цеој западној Европи пре него је дорасла до двадесете своје године — коју није никада ни напунила — те није никакво чудо што је судски спаљена.

Очитедно је да је осуђена за известан број смртних злочина, који се сада не кажњавају вишем смрћу. У ствари, била

је осуђена за оно што ми назирамо несносном уображеношћу и грекотију, које не приличи жени.

У осамнаестој години претензије Жанине превазилажаху захтеле најгордијег папе или гајарогантијег императора. Она је тврдила да је амбасадор и спуномоћник божји, и да сачињава део Цркве Небеске, иако још била на земљи, од крви и меса. Она је покровитељствовала свом сопственом краљу и позвивала енглескога краља да се покаје и покори се њеним наређењима. Она је корила државнике и црквене велигодостојнике, управљала њима и нагомила их на ћутање. Спрадала се с плановима војсковођа и водила њихове трупе у победу по својим личним плановима. Она је испољавала неограничено презрење, које никако није прикривала, за званично минијење, суд и ауторитет, и за тактику и стратегију Министарства Рата. Да је Жана била, у исти мах, и мудрац и владалац, она би уз престиж најпонитованије хијерархије стекла и престиж најславније династије. Па инак њени захтеви и њен начин поступања били би исто толико генријатни званичном духу као што су за Касија били захтеви Цезареви. Али како је њен прави социјални положај био скоројевићевски, с погледом на њу могло је постојати само два минијења: једно, да је чудотворка и, друго, да је несносна.

### ЈОВАНКА И СОКРАТ

Да је Жана била пакосна, себична, подла или глупа, била би једна од најмрсијих личности у историји у место тога да буде једна од њених привлачности. Она је могла живети исто колико и краљица Јелисавета, да је била доста стара да разуме дејство које ће произвести, понижавајући људе који нису имали право кад га је она имала, и да је знала како да их освоји и да им поласка. Али она је била сувине млада, сувине сељанка и одвећ неискусна, да би владала тим лукавствима. Кад би људи, које би она сматрала глупацима, упротивили се њеним поступцима, она не би скривала своје минијење о њима, нити нестриљење које би код ње изазвала њихова глупост.

На још имала наивност очекивати да јој буду захвални, што их је упутила на прави пут и спречила да не учине глупост. Виши духови ваздух тешко појимају да изазивају бес истичући глупост људи сразмерно ограничених. За време свог пропеса, чак и сами Сократ, у пркос својим годинама и својој искусности, брањаше се као човек који не разуме бес, који се олавно противу њега нагомилао, бес који је, избивши један-пут, тражио његову главу на сва уста. Да се родио за 2.300 година доцније, могао би му се наћи тужилац, у ма ком купеу прве класе варошке железнице у време плаве публике, када ујутро иде пут центра а увече према периферији. И заиста, тај



Молнаров „Лилином“ у Сарајеву, прошле сезоне: М. Богданова (Јула) и Сима Илић (Лилин), који је исту улогу креирао ове сезоне и у Сплиту, с највећим успехом.

Foto: Атеље Ђ. Божић — Сарајево

Molnarov „Liljom“ u Sarajevu, prošle sezone: M. Bogdanova (Jula) i Sima Ilić (Liljom), koji je istu ulogu kreirao ove sezone i u Splitu, s najvećim uspehom.

SPLIT, s najvećim uspehom.



Бети Компсон, дивна филмска уметница, којој се толико плјескало у „Краљевом љубимцу“, „Чуду“, „Кобном дијаманту“ и, ту скоро, у „Врту уживања“, провела је неколико дана у Паризу, са мужем својим Џемсом Крузе-ом, креатором филма „Караван на запад“.

Betty Compson, divna filmska umetnica, kojoj se toliko pljeskalo u „Kraljevom ljubimcu“, „Čudu“, „Kobnom dijamantu“ i, tu skoro, u „Vrtu uživanja“, provela je nekoliko dana u Parizu, sa mužem svojim Jamesom Cruze-om, kreatorom filma „Kaраван на запад“.

тужилап није ни имао шта да каже, сем можда то да он и остало био он не могу тристи да буду третиран као идноти сваки пут кад би Сократ отворио уста да говори. Не познавајући то стање духа, Сократ је просто био парализан утиком што се његовој памети измиче циљ напада, с овог или с оног разлога. Остао је збуњен пошто је констатовао да је стари ратник и човек непорочна живота, а да је његов тужилац један уображени глупак. Свестан тога да је само доказао своју добру вољу и учинио лепих услуга људима, био је далеко од тога да и помисли, колико је својом умном надмоћношћу пробудио боазни и колико мржње у њиховим срцима...

### Финансије

## Анкета Министарства Просвете

Ових дана отвара се финансијска анкета код наших позоришта, да би се поправила прекерна судбина ових установа. Г. д-р Никола Андрић, помоћник министра Просвете, отићи ће до Љубљане и Загреба, као што ће се ставити у везу и с управом београдског Народног Позоришта, да испита позоришне финансије и поступак управе с обзиром на нови буџет и нови начин финансирања. Јер треба наћи начин да се олакша рад и устали једна финансијска пракса, да би се позоришни живот поштедео од несталности која нам толико кочи сваки озбиљан уметнички рад.

### У Загребу

## Самсон и Далила

У најскорије време загребачка опера репризираће Сен-Саенсово „Самсон, и Далила“. Последњи пут приказана је у Загребу ова опера још 21.-V-1914. Сада је дело поново превео директор опере г. П. Коњовић, који ће оперу уједно и режирасти. Диригент: Оскар Смодек; инсценација: В. М. Уљаничев. Далилу ће дати г-ђа Марта Постишил, Самсона ће невати Б. Скупјевски.

### АВАНГАРДИ СЕ ДАЈЕ ПРИЛИКА

За казалиште у Тушканцу спремају се изведбе сценских дела најмлађих, још неприказиваних драматичара. У тој комбинацији су — вели „Хрватска Позорница“ (ми је помињемо, кад што од ње узмемо, што она не чини никад, кад што од нас узме!) — дела Ка Месарића, Бошка Токина, Младена Хорвата и Јосипа Шкавића.

Ове представе неће спадати у редовни и службени репертоар Народног Казалишта, јер ће оне у главном значити покушај једног тако званог авангардистичког театра.

„Народном Казалишту је у редовном континуитету свога рада немогуће да изнесе дело наших најмлађих домаћих дра-

матичара у оном броју, који би одговарао ученом развитку наше драмске уметности. Стога је управа казалишта одлучила, да за чим чешћу изредбу оваквих дела препусти младим драматичарима казалиште у Тушканцу. Тим изведбама омогућиће казалиште младим книжевницима, да се представе позоришној публици и да потврдију свој таленат за даљи рад.

Брига око тих изведбаба поверена је нашем модерном режисеру, г. Титу Штроцију.

.Како ће ове изведбе значити пропаганду наше театрске авангарде, то су у тај програм узета она домаћа дела наших младих драматичара, која било да својим садржајем не подносе златни оквир казалишта на Вилзоновом тргу, било она, која „својим екстремним модернизмом значе — сценски експерименат“.

Као прво узето је у програм дело *Ка Месарића „Козмички женглери“*, бурлески театар у три актова зато што представља интересантан режиски експерименат. Режира г. Т. Штроци. Глумци су изјавили готовост да спремају дело и ван службених часова рада, јер се ту очекује једна сасвим нова сценска манифестација. Пробе су већ почеле.

### РЕПЕРТОАР ОД 17. ДО 22. ФЕБРУАРА

На Вилзоновом тргу: Балет „Пан Твардовски“, „Сиромах под степеницама“, Вагнерова „Валкира“, „Госпођа Таволића“, „Матија Губец“, „Риголето“, „Манон Леско“.

У Тушканцу: „Орлов“, „Кло-Кло“, „Лајтманувка депутација“, „Он и његова сестра“, „Кнегиња чардаша“.



## ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ

од штетног учинка саунса, који Вам производи бубуљце, лишаје, преране наборе и ише кожне маље. Употребљујте за прање лица једини перфектно од много лечника препоручено средство Паришку смулзију

### „Visagin Adelina Patti“

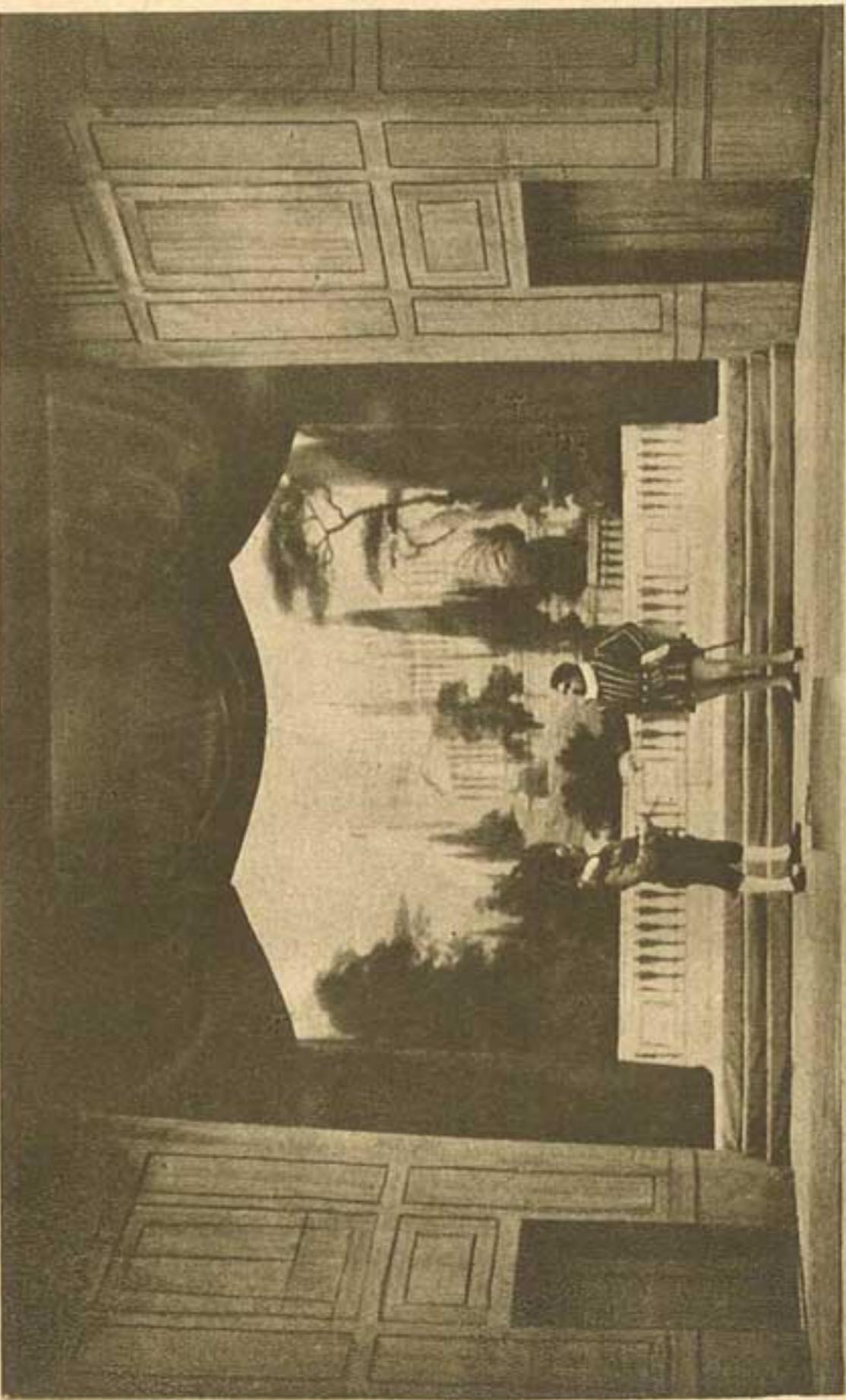
чиме ћете постичи трајну свежину тена и ослободити се свију кожних нечистота. Признатице стижу дневно. Добива се у лекарнама, дрогеријама и парфимеријама уз цену од 30 динара по бочици. :—: Главни стовариште за Југославију;

Загреб, Гајева улица 8



Војвода Гојко (Ајваз) у Стефановића трагедији „Смрт Уроша V“, у Београду.

Foto: Влад. Бенчић — Београд



Моцартова опера „Дон Жуан“ у Љубљанској опери: Белато (Леперло) и Балабон (Дон Жуан). Диригент: Н. Штритоф; режира: проф. О. Шест.

Koprena s očiju!

## Umjetnička fotografija akta

Švedjani su bili prvi koji su došli do uverenja, da nago čovječe tijelo pruža oku i drugu nasladu, daleko od one, koja golica niski nagon ili rumeni obraze. Tijelo u svojoj otmjenoj liniji i ritmičkom pokretu pruža čovjeku nasladu čisto estetskog uživanja.

Na sjeveru, gdje bijedo sunce i ozbiljnost života savladavaju neobuzdanost strasti, čovjek je vatrenom temperamentu pretpostavio hladni razum. Zato se upravo na sjeveru, u Švedskoj, mogla roditi nedužna radost iskrenoga čovjeka, da strgne s vlastitoga lica lažnu krinku stida i farizejštine i da se nag, kao od Boga stvoren, pred u zagrljav prirode, koja je takodjer bez maske i da uzajamno s njom uživa estetske slasti poput prvoga čovjeka u — zemaljskom raju. Da, Švedjani ne poznaju lažni stid zbog ljepote svoga tijela i oni se bez onih nepotrebnih krpa kupaju u suncu, zraku i moru. Oni su svijesni lijepih i estetskih linija svojega tijela i oni znaju da ljepotu ne može da stvori — krojač, već da je ona dio njihov dio njihove prirode. Oni to znaju i zato se ne stide svoje divne nagosti.

U čovječjoj prirodi leži čežnja za ljepotom. Samo zdravlje i mladost mogu da budu lijepi. Ružno, izobličeno i nastrano tijelo mora da se krije i da svoje nedostatke ispravlja napravama vještoga krojača. Ali onaj, tko je lijep, nema čega da se stidi. Onaj tko se stidi boji se da ne osvane ružan, jer ljepote još se nitko nije stidio.

Higijena je započela propagandu zdravlja, ljepote i nagosti, a današnja moda svršava njenu plemenitu misiju. Haljine, koje svlače mjesto da — kao prije — oblače žensko tijelo, služe ljepoti. Zar nije bila prava grjehota skrivati božanstvenu liniju ženskoga tijela? — Ali danas već, zaslugom žive i pristupačne propagande mode, ljepota se žene emancipira. Nago tijelo, koje je dosad primalo samo umjetnosti i intimnosti spavaonice, nije danas više — hvala prirodi! — samo objekt za indirektno i znatiželjno posmatranje, već je ono postalo izražaj čovjekove estetske svojine.

Razumljivo je stoga, da se uobičajilo fotografiranje ženskoga akta. Zaslugom našeg umjetničkog fotografskog ateljea „Tonka“, Zagreb u toj vrsti umjetničke fotografije nije zaostao za ostalim centrima Evrope. Donosimo ovdje u reprodukciji nekoliko snimaka iz ateljea „Tonka“, koje nam služe kao dokaz, da je žena shvatila i kod nas važnost svoje mladosti i svoje ljepote. Žena zna, da se njeni mladost, njen čar i njeni ljepoti ne sadrži samo u njenom licu, ne u njenoj novoj haljini i u gracioznom šeširu, već u njenom tijelu.

Nago tijelo nemilosrdno razotkriva svaku grijesku zapuštene njege i nehigijenskog života, i svaki tračak poodmakle dobi. — Zato će svaka žena, koja ljubi svoje tijelo, iskoristiti svoju mladost, ljepotu i cvat, da ga ovjekovjeći — na slici.

Ovim momentom nastaje i za fotografa njegov posao komplikovaniji novim zadačama. Dosad je on korigirao ljupkost izražaja jednim naručenim smiješkom, jednim velom ili teškim brokatom i, moguće, jednom uspjelom figurom, ali sada on mora da svakoj individualnoj liniji tijela poda i njegov odgovarajući ritmički izražaj. — A ako je fotograf samo dobar „zanatlija“, a nije umjetnik pun istančanog ukusa, onda on neće nikada moći da riješi taj teški zadatak. — Istina, u lijepom ženskom tijelu ima bezbroj izražajnih mogućnosti: ono može da leži u nježnoj liniji, može da se ispravi vitko, gordo i ponosno kao božica, može da ispruži ruke čeznutljivo i predatno. U svemu tome može da bude znatno jače izražen karakter dotične osobe, nego li u jednom namještenom smiješku, ili u lijepo skrojenoj haljini. Ali ukusan fotograf s umjetničkim instiktom znati će najbolje da savjetuje svakome onu pozu i onaj izražaj, koji će ga najvjernije okarakterisati, koji će ga najvjernije prikazati, koji će biti najbliže njemu samome. Svaki svjestan fotograf bit će oprezan kod slikanja akta, jer često je lice pogodno za dobru fotografiju, dok naprotiv tijelo nije zavrijedilo, da se ovjekovjeći.

Razumije se: fotografiranje ženskoga akta ostat će i nadalje jedna diskretna i apartna stvar. Ovakovo slikanje neće se tjerati obrtimice i en masse. Uostalom i svaka žena, koja će htjeti da nagu u mladosti ovjekovjeći svoju ljepotu, neće dopustiti da se od takovih slika prave hrpe egzemplara, jer to nisu slike, koje se razasilju prijateljima, znancima i rodjacima.

Takova slika je jedno osebujno i vrlo, vrlo diskretno ljubavno pismo ispisano nježnim linijama vlastite mladosti, i ljepote i ono pripada samo njoj i njemu — jedinome.

U takovom momentu ljepota i moralnost pružaju si srdačno desnice, jer ih pobijedjuje — estetika i — ljubav.

### Реприза

## „Боем“ у новој опреми

Следећи четвртак доноси нам у београдској Опери репризу Пучинијеве опере *Боема*, која је, сада пристудирана и претресена попово из основа. Нов декор дао је г. Фроман, Режија г. Маријашец. У главној тешкој улози Мизете г-ђа Рогорска.

### Београдске вести

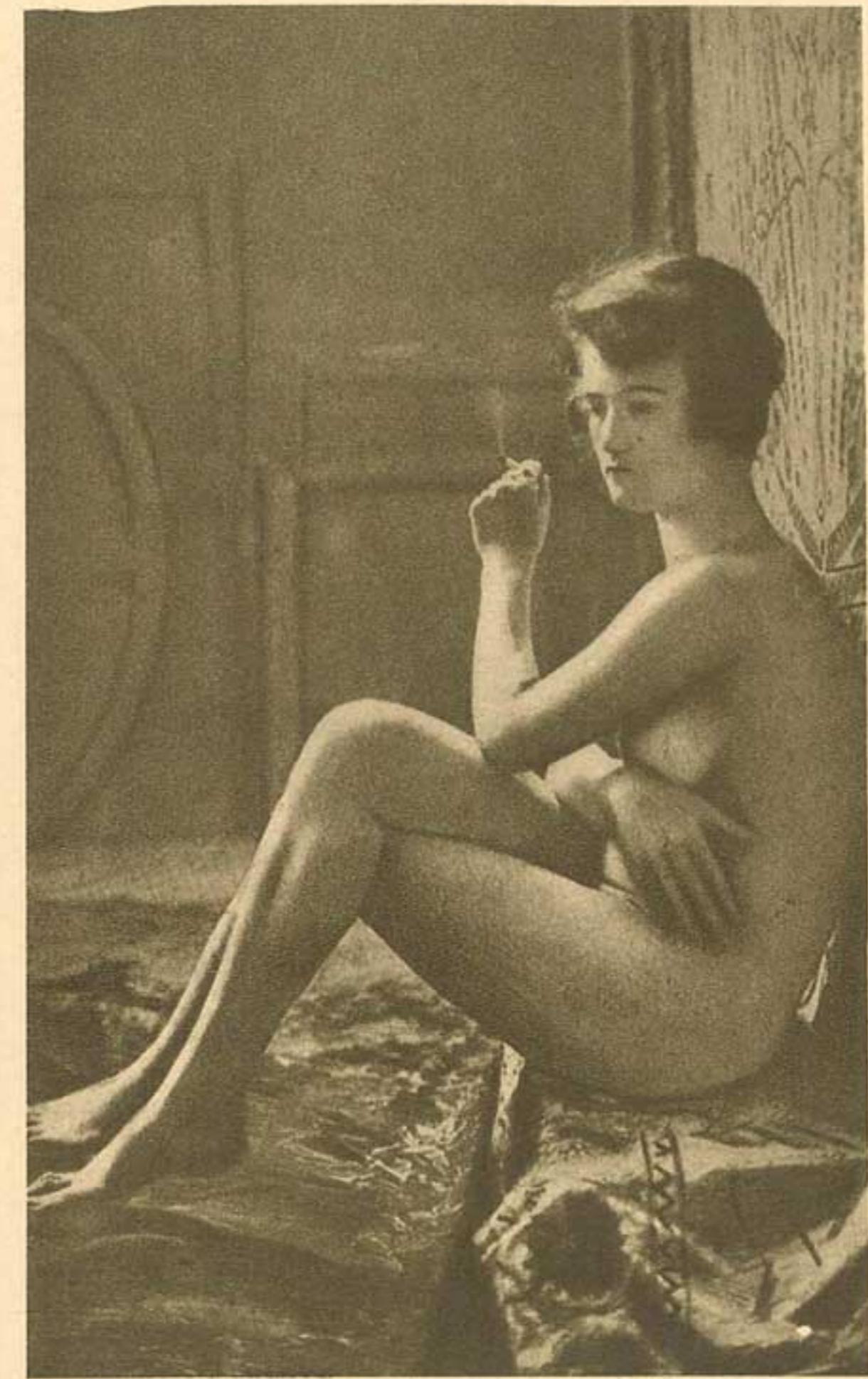
## За најближу будућност

Београдско Народно Позориште спрема за поеле „Многа љета“, као прве премијере, „Св. Јованку“ Бернарда Шаа и Бомаршеову „Фигоровљеву женидбу“. Врло брзо ставиће се на репертоар и Димитријевићево „Пирровање“.



Чиста уметност: лепота нагог тела у служби  
узвишено ме.

Foto: Atelier Tonka — Zagreb



Чиста уметност: Париски модел (репродук-  
ција из америчког часописа Artists and

models magazine).

Čista umetnost: Pariski model (reprodukcijs  
ja iz američkog časopisa Artists and models  
magazine).

Из текстова**Душан С. Николајевић: „Многаја љета“**

*Јо в а и* Милану, који је начинио дефицит, на његову исповест (трокут, узбуђен): Видиш, ти имаш право! Нико није крив ни за шта. Сви смо ми онакви какви морамо да смо. И има људи и нељуди, јер су тако створени. Кome је то требало ја не знам. Чему служе неваљаљци и хуље? Не знам, ал знам да прави човек у себи се не осећа никад крив, јер тај живот плаћа он својим јадом. Како да ти кажем? Ти си млад, ал из свега овога што ми испричаши си човек, човек си, јер се не кајеш и јер патиш. (потресено) И волим те ко сина и поштујем те.

*Јо в а и*: Платио се робије. Што? Изгледало му страшно. А гониле га хуље без милости! И та робија! Кад би људи ту његову правду хтели и смели до краја да примене, ко не би био на робији? Не би пиједан од нас био пунтеп с робије, сви би ми били на њој, и суђени и судије...

*Јо в а и*: ... Људи се увек мрзе и воле пре него што се упознају, и Филип је мрзео тога дечка. Није га мрзео зато што је његовог оца опљачкао. Мрзео га као и старац туђу младост и још горе, мрзео га животињски. Баш хтео његову смрт. А дечко био још дечко, и уби се...

У Паризу**„Мамина удаја“: у позоришту „Антоан“**

Премиера ове комедије Луј Вернеја и Жоржа Бера била је 12 новембра, и то је, како кажу парижани, једна „нова фрма“, бар на афиши, „јер је могућно да је сарадња почела и пре него је објављена“. Фирма је „протоколисана“ за продукцију у серијама с гаранцијом за мунитерију да ће се забављати. У размаку од неколико дана Луј Вернеј и Жорж Бер, Жорж Бер и Луј Вернеј, изменујући ред својих часних имена, имали су два успеха.

Не треба тражити од једног нозориног комада више него што он сам хоће да да. Драмска конструкција је исто што и конструкција аутомобила: мотори од само 5 коњских снага не стављају се на каросерију за трке. Оба писца раде са 5 НР, и обожија су богови механике. С њима се човек не мора плашити дефекта.

У својој педесетој години Флоранса Боден, мати одраслог сина, доктора медицине и мужа ситне грађанске девојке из породице најстражијих начела, још је, пред законима и прото-

колома, „госпођина“. Ова у животу заиста није имала среће. Била је стеснена за редован живот. Осам љубавника, све људи и богатији људи нису успели да јој то прибаве. Увек би се ствар у последњем тренутку покварила. Али свему ће томе бити краја. Њен девети љубазник, доброћудни и богати Шантоне, који неца по васцели даје док му послови ћегаји иду сами од себе, решно се да се с њоме венча. Доктор и његова непомирљива жена спремају се да прославе „Мамину удају“.

Они су сасвим заборавили на једну авантурискну, која себе прогура за бароницу и пуковничку кћи, и коју привлаче Шантонеови милкени. Она ужива у томе да упена пецарона и да још кете гечери отпутује с њим за Италију.

Како спречити катастрофу? Једино ако Робер, син Флорансин... Он се жртвује и полети да он упеша бароницу. Са запрешћењем открио је у њој бившу ситну радиницу, коју је некада лечио у болници када је био болнички лекар. Зато му је задаћа слакшана. Дебели Шантоне чека узалуд, целу ноћ, па изјуску, своју љубљену, да побегну, а жена докторова, такође, инчекује мужа за кога мисли да је отишao на неки порођај. Али мамицу ће да удају, и зато мора и претрпети по што ита за част фамилије.

Фilm**Стогодишњак на филму**

У новом Чеплиновом филму „Јуриш на злато!“ игра и Деди Тейлор, један од најомиљенијих Холизујана, у некој игри, коју је Чеплин саставио нарочито због њега. Деди је стари амерички ветеран из грађанских ратова и, на основу својих капира, има 100 година, али је необично жив и покретљив за своју старост. Он је снимљен у горњем филму „екстра“, јер је колегама при раду показао неколико трикова, који су толико насејали Чеплина, да је за љубав старчеву продолжио филм за неколико метара, да би публици целога света дао прилике да се диви и једном стогодишњаку на филму.

Дансинг**Ко најбоље игра модерне игре у Београду?**

28 фебруара у 3 часа одржана је у Луксору, после три године застоја, велики конкурс аматера модерног играња за шампионат Београда. Клуб пријатеља модерног играња и школа професора г. Стојића приређују ову утакмицу аматера, да се види ко у Београду 1926. г. најбоље игра. 12 награда додељује се за шест парова.

Упис за конкурс вршиће се до 27 фебруара у књижари „Време“, Кнез Михаилова улица или стадију играња г. Петра Стојића, Теразије 25 а и на сам дан конкурса. У жири-у ће седети поред председника удружења професора играња г. Стјепушкина, из Загреба, још и уважени г-ђа Кирсанова и г. Фортунато, наставници балета позоришта.

Конкурс ће се отворити општом игранком уз првокласну цаз музику



Невенка Винценс-Барловић, чланица осијечког Народног Позоришта у Ленормановим „Промашеним животима“.

Atelier Varnai — Osijek

Одговорни уредник Никола Б. Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се ћаље у Београд, Косовска улица, 11. — „Макарија“ А. Д. Земун.